

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 20 "
" četert leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na vekel“

Nar. pesem.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera seenkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 23.

V Celovcu v sredo 21. marca 1866.

Tečaj II.

VABILO.

Nekteri gospodje so se naročili za prvo četertletje 1866; vse te lepo prošimo, naj pred koncem t. m. ponovijo naročbo svojo, da se jim redno pošiljanje ne preterga.

Tudi prihodnje četertletje bode „Slovenec“ le dvakrat na teden izhajal kakor dozda; naročnikov je še premalo in za denar je preterda, torej ni upati, da bi se „Slovenec“ mogel trikrat v tednu izdajati brez očitne zgube. Naj torej gospodje, katerim je mar, da bi „Slovenec“ trikrat hodil na svetlo, vse žile napenjajo, da nam pridobijo še novih naročnikov. Naravnost moramo povedati, da si je „Slovenec“ od marsiktere strani pričakoval kajsi več podpore. Posebno naši velikaši in bogatinci, naša mesta in naši tergi se zdaj spijo sramotno spanje narodne nemarnosti. Čujte, da Slovenec na Dunaju, kjer prebiva toliko premožnih Slovanov in vnetih Slovencev, nima nobenega naročnika! Čujte, da „Slovenec“ hodi samo v Karalovo kavarno v Zagrebu, v Salomonovo v Ljubljani in Žibertovo v Celovcu — vse une kavarne, gostivnice in kerčme ne pustè „Slovenca“ v svojo hišo. Te žalostne resnice pa niso krivi sami njihovi posestniki, temveč gospodje gostje, ki tje dohajajo in ne tirjajo, da se jim postreže z domačo robo. Tu, gospôda moja! tu je velika rana, na kterej boleha častništvo naše; tu terkajte, prosite, silite in videli bote, da bode skorej boljši. Naj si kavarne, gostivnice in kerčme, kamor dohajajo našinci, naročajo časnike naše. Pokazalo se bode sadje skorej, gotovo že v prihodnjem četertletju; zatoj odložimo še tudi poduk za slovenske župane in ga pričnemo še le meseca julija t. l. Rodoljubi delajte, da to četertletje število naših naročnikov narašča, — rade volje bode „Slovenec“ potem na svetlo hodil vsak teden trikrat. Naročnina naj se pošlje skorej v frankiranih listih!

Vredništvo.

Naši deželni zbori in naš politični program.

III.

Že davno bomo vsi v grobu trohneli, ko bodo potomci naši govora prebirali, ki sta ju imela rodoljuba naša dr. Razlag in Herman v štajerskem deželnem zboru. Čudili se bodo tudi ljudje, da njuna pravična, temeljita in krepka beseda ni obveljala. Tako moti in slepi strast in prenapetost tudi učeno visoko gospôdo! — Pa prestopimo v Ljubljano in pogledimo v belo Ljubljano, kaj se tam godi, kaj počenja in sklepa ta skoz in skoz slovenski zbor o državopravnih zadevah? Dvakrat je to prašanje prišlo na versto in vselej je navstal v deželnej zbornici hud vihar. Dve stranki ste si stale nasproti, slovenska in nemškutarska. Perva šteje naše pervake, med katerimi se posebno svetijo: dr. Bleiweis, dr. Costa, Svetec in dr. Toman.

Na uni strani pa so naši znani nasprotniki: grof A. Auersperg, Dežman, Apfaltrern in birokrati Kromer, Brolih in Derbič.

Precej v prvi seji prosi dr. Bleiweis za besedo in govori po slovenski tako le: Slavní zbor! Slišali smo sporočilo Njih Veličanstva: cesarski manifest, ki je tudi nam izročeno. Sporočilo to je važno za Avstrijo vso in to me je napotilo, da predlagam nujni nasvêt:

1. Da se adresa pokloni Njih Veličanstvu cesarju.
2. Da se v osnivanje adrese izvoli odbor 5 gospodov zbornikov. (Podá napisani predlog gosp. predsedniku.)

Že o tem so sè nekaj pričkali, ali je ta nasvêt nujen (silen, Dringlichkeitsantrag) ali ne; slednjič dobi dr. Toman besedo in govori slovenski tako le:

„Moj prijatelj gosp. Dr. Bleiweis je predložil nujni prelog za adreso in prav je imel v duhu naroda slovenskega, v duhu ljudstva kranjske dežele je on predložil, naj osnujemo adreso in jaz želim, da v tacem zmišlu, da čemo se držati vodil, ktera so nam bila denes sporočena.“

Presvitli cesar in vojvod kranjski sam pravi v svojem manifestu od 20. septembra 1865: „prosta je pot,“ narodom vsem izročujem krmilo in želim, da se modro, previdarno in vspešno poslužijo njim podeljenih pravic v srečo in blagor sebi in cele Avstrije. „Jaz hočem mir imeti z narodi,“ pravi nadalje Njih Veličanstvo, in narodi slovanski želijo mir ustanoviti z naravno osnovo cesarstva in cesarske besede nam vli-vajo upanje v naša srca.

Važno je to sporočilo, važno zato, ker zopet nazaj gre na tisti temelj, na tisto ustavno podlago, ki je edino pravična in ustavna, ki je v duhu državnih pravic vseh kraljestev in dežel in enakih pravic v njih prebivajočih toliko različnih narodov, važno je za to, ker sega na oktobersko diplomu nazaj.

Ko je presvetli cesar oktobersko diplomu dal, je rekel mojstru, naj on zida ustavno poslopje po obrisu, kakor se mu je v okto-

berskeji diplomí kazalo in on sam se je prostovoljno znebil svojih postavodavnih pravic samovlastnih rekoč: Jaz ne bodem več samovlastno postave dajal, odpravljaj in popravljal, ampak le se pomočjo in posklep-pih zborov deželnih in glede na vsem deželam enake razmere državnega zbora, zraven tega naj se pa tudi rešujejo vse zadeve nemško-slovanskih kraljestev in dežel v zboru, v ktereja imajo le priti poslanci teh dežel.

Po teh ustavnih vodilih bi imel zidati mojster, bivši državni minister utavno poslopje. Ali kaj je mojster naredil? On se ni držal obrisa in je zidal poslopje, v katerem je zoper ustavna vodila hotel spraviť vse narode, ne gledé na njih razmere državnopravne, ne gledé na pravice deželnih zborov, hotel je zvariti vse v državni zbor, postavil je poslopje na negotovi in nevarni temelj zibajoči, na §. 13, tako da bi bilo znalo propasti celo poslopje ustavno. Pozabil je na stopnice ustavne, po kterih bi vsi narodi avstrijski hoditi mogli. In kakšna je naredil okna? Ni luči, ni svetlobe bilo v poslopju, tem več povsod in zmirom je le kraljevala tema. Nismo dobili svobodne tiskarne, družbinske, porotne, kaznovalne postave in še drugih postav. Na vsa ta okna in oknica je pozabil, ali pa zmirom obetal jih tistim, ki težé in hrepené po tako imenovaneji individualnej svobodi.

V kakšno poslopje nas je mojster spraviti hotel, so naši bratje Ogri, bratje Hrvati, bratje Čehi in Moravani in drugi Slovani brž prevideli.

Prevideli so, da v tem poslopju ni veljala nič njih beseda, in da se ni mogla vstvariti sloga in sreča.

Zveza mora biti med nami svobode, enakopravnosti in prispoznanja različnih državnih pravic. Mir se mora skleniti med nami: Avstrija ga potrebuje. Zato ni moglo obstati več to poslopje, ki ni bilo zidano po ustavnem obrisu, ampak zoper obris.

Zato je presvitli Cesar in gospod ukazal novemu mojstru novo osnovo ustavnega poslopja in velikodušno početje je izrečeno in zagotovljeno v manifestu ter so poklicani po njem vsi narodi, da podajo in izrečejo svoj nasvêt, kako bi se zidalo po ustavnem obrisu oktoberske diplome.

In tudi mi čemo se tega obrisa držati, ker tudi mi spoznamo, da je le oktoberska diploma taisti temelj, na kateri se zamore zidati pravno ustavno poslopje in ustanoviti sreča vseh narodov avstrijskih. Zato podpiram pravični in o pravem času postavljeni Dr. Bleiweisov predlog, o katerem ni premišljevali, ali je nujni ali ne — ker hvaležno naše srce se hoče nemudno izreči. Podpiram ga prav živo, ker mi solnčni žark cesarske besede sveti žarno v oči in srce in me bolj vradostuje, kakor februarški patent — luna, ki je le zamogla nekoliko svetiti v noči pretemni. (Prav! prav! dobro!)“

Za tem prekrasnim govorom prosi za besedo g. Svetec, ki jo tudi dobi in govori nemški tako le: „Častita gospoda predgovornika sta deloma razkladala, kako imenitno da je cesarsko ročno pismo, ktereja obseg smo ravno kar slišali, deloma sta povdarjala, kako silno da je treba, naj na

to cesarsko ročno pismo odgovorimo z a-dreso.

Dokazovati na široko, da je ces. ročno pismo imenitno, ni potreba, ker že jasno priča ta djanska resnica, da se je klicalo od vseh strani, naj se sistema premeni in da zapustimo sedanjo pot; da tako niso le klicali samo avstrijski narodi, temveč tudi zastopniki teh narodov, to je državni zbor je tudi klical tako.

Njeg. Veličanstvo, premilostljivi naš cesar, je slišal ta glas, pa tudi uslišal ga je in je ravno z manifestom, kterega smo ravno kar tako srečni bili slišati, zaukazal, da se vernemo od stare poti, naredil je pot od-perto in prosto, in narodom samim v roke dal, naj razodenejo svoje mnenje in jasno naznanijo svoje želje, kako naj se država državopravno uravna in kako naj se njihove pravice zavarujejo.

Tako reč zdaj stoji, zatoorej mislim, da mi ni treba dalje dokazovati, kako imeniten da je imenovani naš predmet. Gre, gospoda moja, za ustavne pravice, gre za avtonomijo ali samoupravo posamnih dežel, gre za to, da se naša država postavi na mogočne in terdne noge, gre za to, da se posamna kraljestva in dežele pravno uravnajo, — to, mislim, dosti kaže, kako imenitna da je ta reč. Na drugi strani pa, mislim, je ta reč tudi taka, da jo je treba naglo rešiti; zakaj, ako nam naš prevzvišeni gospod spregovori tako visokoserčno besedo, res se ne spodobi, ako bi mi hoteli široko in dolgo prevdarjati, ali mu bomo na to besedo kaj rekli in od-govorili.

Mislim, da poštovanje, kterega vsi čutimo, na uni strani pa prepričanje, da imamo tako važno in odločno reč pred seboj, nas bode gnalo, da glasujemo, naj se ta reč naglo in pri priči odloči; zatoorej podpiram krepko nasvet gospoda dr. Bleiweisa. — Gospod pervosednik prasha, ali hoče še kdo govoriti, pa nihče se ne oglasi. — Zatoorej se je zdaj glasovalo za to, ali je dr. Bleiweisov nasvet nujen; pa vzdignili so se le ti le gospodje: dr. Bleiweis, dr. Costa, dr. Toman, dekan Toman, Rozman, žl. Langer, Koren, Zago-rec, Klemenčič, Svetec in Kapele. Premalo jih je glasov, nasvet je padel in pride še le kako prihodnjo sejo na versto.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Tolmači — v a-je — nevarnost — stolni farovž.) Alite, da še niste pozabili, kar je „Slovenec“ pravil o neki Olipic-i, ki je menda svoje dete umorila. Pri sodni obravnavi je tolmač tolmačil tako, da sta dva gospoda: svetovavec Maid in državni prav-dnik žl. Frauendorf zavrnila tolmača in djala, da ne tolmači prav. Tedaj se je sodna obravnava predjala in v petek je bila spet napovedana; pa tudi zdaj se še ni do-gnala do konca, kajti poprašala se bode še zdravniška fakulteta na Dunaju, naj svoje mnenje izreče. O tej priložnosti je dež. sodnija si iskala novega tolmača, pa si ga ni dobila. Tolmačil je g. Dr. Lederer, ki je druge krati perovodja, — kdo je zapisoval, ne vemo, pa stavimo, da tak gospod, ki slovenski pisati ne zna. Gospoda! po tem potu ne pojde dolgo več pri tukajšnji dežel-nej sodniji. Poiščite si sodnikov in zapiso-valcev toliko, da si sestavite sodni odsek za slovenske obravnave in da ne bode treba tolmačev. Pa pravite, da jih ni takih go-spodov, ki bi znali slovenski. Oh ni res, — le imejte dobro voljo in našli jih boste po nemških krajih, kjer slovenskega jezika ne potrebujejo; — Schmerlingova politika jih je ravno zavoljo tega, ker so Slovenci in dobri Slovenci, proguala na ptuje, — poiščite jih in popravite krivico, ktera se jim je godila pod staro sistemo!

Postavno predpisane duhovne vaje začno se za gimnaziste četertek in končajo se za-boto pred cvetno nedeljo predpoldnem; — za realčane se začno cvetno nedeljo po-poldne in se končajo veliko sredo predpol-dnem. To dajemo starišem na znanje, da vedo, kdaj je začetek velikonočnih šolskih počitnic. — Po deželi je malo varnosti več, od vseh strani se sliši, kaj počenjajo pote-puhi in tatovi. Po Šent-Vidu in po Brežah je nek ferkolin precej ljudi kaj smešno oci-gamil; v farovžu pri sv. Štefanu na Krapf-feldu so menda kradli, — eksposit pri D. M. Pomočnici je po noči strelil in hudobneže tako odpodil, — v Šent-Pavlu blizu Svinca so po noči vesovavci vjeli nekega človeka, pri katerem so dobili 12 ključev, 3 pile in 1 pištolo. Kam pridemo! — Farovž pri stolni cerkvi se bode razširil; pridelalo se mu bode proti izhodu, kjer zdaj farovski vert stoji. Že so jeli kopati in naleteli na sedem človeških kostnjakov. Najstarejši ljudje se ne spominjajo, da bi bili tukaj

kdaj ljudi pokopovali. Odkod so neki te človeške kosti?

Iz Celovške okolice. §§. (Družba sv. Mohorja in branje.) Še ni davno temu, kar je „Slovenec“ naznanil, da so jela dohajati v Celovec vabila družbe sv. Mohora. Serce vsakega domoljuba veselja igra, kedar vidi, da ne ostajajo samo stari udje zvesti, ampak da tudi še veliko novih pristopa. Pa žalibog! ravno blizu Celovca po čisto slovenskih farah, postavim na Ra-dišah, le posamezne družbenike najdeš. Me-nim pa, da bi radi pristopili ljudje, ko bi jim gg. duhovni pastirji družbo prav živo priporočali. Se ve da še nekteri ugovarja-jo, da ne znajo slovenski brati. Tako so na D. rekli nekteri g. župniku, da je škoda, da nismo se učili slovenski brati. Verli do-morodec g. Šk. pa jih zaverne, rekoč: „Učite se koj slovenski brati.“ In res! stari mo-žaki mu potem kmalo naznanijo, da se že učé. — Prav lahko bi pa se udje pridobili tam, kjer ljudje radi beró, kakor na Ra-dišah. Čudno je res, da jih precej po tej fari brati zna, če ravno šole ni. Le nek mož je dosihmal po zimi brati učil otroke, kar jih je k njemu hodilo. Najbolj pa je pri-pomagala rajna Tavrarjeva M. Ogriz, ktera je sama veliko slovenskih bukvic imela in jih razposojevala, nekaj jih pa tudi od bližnjih domorodcev na posodo dobila. Prezgodaj jo je nam nemila smert vzela! To pa veselo raste, kar je ona zasadila; še zdaj, posebno po zimi, radi slovenske bukve pre-birajo tisti, kterim je ona nekdaž bukve iz-posojevala ali priporočevala. Ko bi č. g. župnik faranom naznanili, da družba sv. Mohorja tako koristne bukve izdaja — za 1 godinar na leto — gotovo bi še [marsikteri pristopil, kteri družbe do sedaj še po imenu ne pozna. Znabiti, da sedaj tudi nekaj otrok Podkarnos v šolo hodi, kjer se je nova šola ustanovila. Kedar bom o tej šoli in o slo-venščini v tem kraju kaj več zvedel, o gla-sil se bom spet v „Slovenec.“

Iz savinske doline dne 14. marca. M. — (Naši poslanci in graški deželni zbor.) Naši nasprotniki, ki tako rado tr-dijo, da se ljudstvo v slovenski marki ne zaveda svoje narodnosti, pogledajo naj neko-liko v te kraje in prepričali se bodo, da se tukaj večina s ponosom Slovence imenuje, posebno pa zdaj, ko sta naša poslanca Herman in Razlag tako izvrstno in jedrnato naše zahteve zagovarjala. Čudili se znabiti bote, da Hermana in Razlaga naša poslanca

Besednik.

Govor

g. dra. Ladislava Riegera

v českem zboru

o ravnopravnosti českega in nemškega jezika na praškem vseučilišču.

(Konec.)

Govori se, da ni pri nas nikakoršnih učen-jakov. Tako soditi pa morejo samo tisti ljudje, kterim so jako slabo znane naše okoliščine, in kteri bi bolje storili, če bi molčali o rečéh, ki jih ne poznajo. Jaz pravim, da imamo dosti učenjakov (učenih ljudi), kterih se nam nikakor ni treba sramovati, ako se vseučilišče prevredí. Čudno je zares, kako se o tem na drugi strani zbornice govori, prav tako, kakor da bi bil nemški narod sam vso učenost poserkal!

Gospoda moja! mi nismo neumni in vemo, koliko se pri nas dela, koliko pa pri naših nemških sosedih. Nočem pa nikogar raz-žaliti, ali to moram povedati, da se na našem vseučilišču ne nahaja dosti tistih orja-kov in velikih glav, ki bi jih doseči ne mogli, a terdno se nadjam, da se bodo naši sinovi skorej poskušati zamogli z najboljimi

močmi, ki sedaj delajo na našem vseučil-išču (živa pohvala!). Nočem pa nikogar imenovati, ali ko bi to storil, videli bi, da bi ne bilo to zame nikakor težavno opra-vilo. Jaz vem, da so pri nas ljudje, ki se derže Bog ve za kakšne učenjake, med tem ko preko naših mej vse drugači o njih so-dijo, pa tudi na tujem nisem govoril samo z enim nemškim učenjakom, ki niso o tem ali drugem na našem vseučilišču nič kaj dobre sodbe izrekli, kterih pa jaz nočem tukaj ponavljati (nepokoj na levici.) Tako vam je s književnostjo. Jaz mislim, da, kedar bo kateri profesor na praškem vseučilišču učil tudi česki, moral bo gledati tudi na tujo književnost, in mislim, da bo tudi svojim učencem svetoval, da naj tako delajo. Pa tudi v nemškeje književnosti se nahajajo oddelki, v kterih jih angleška in francoska književnost deleč prekosi, — pa to ni nikakoršna sramota za nemški narod. To so tiste struke ali oddelki, kterim časi niso bili dosti ugodni. Tako je pa ravno tu-di pri nas. Res je, da ni ravno neobhodna književnost, da se človek zamore znanstveno izobraziti, ker bi inace tudi Aristotel ne bil mogel postati znanstveno izobražen človek; to pa, moja gospoda, velja v zgodovini zna-nosti več, nego cela kopica različnih pro-fesorjev!

Da je pri Nemcih bolj razvita znanstvena književnost kakor pa naša, imajo se zahva-

liti temu, ker se na nemških vseučiliščih učí v nemškem jeziku.

Treba je tedaj enkrat začeti. Pa ali ni še Fridrih II. mislil, da je samo francoska kultura mogoča!

Mi se sicer ne nadjamo, da bi česka knji-ževnost kdaj mogla biti bogata kakor nem-ška, da to bi še celo ne bilo naravno, ker je nemški narod večí kakor česki, — ali to nas naj ne plaši, da ne bi vsak izmed nas po svoji moči gojil znanosti. Tudi drugi narodi niso tako veliki, in vendar gojijo znanosti v svojem jeziku. Spomnil bom samo Špance, Portugalce, Holandce, Švede in Dan-ce, — in še celo Nemci se niso mogli zder-žati, da ne bi bili ponemčili Berzelijeve švedski pisane knjige o ločbi ali kemiji in najbolj glasoviti nemški kemikarji Mitscher-lich, Rose, Neuman bili so njegovi učenci. Kar je bilo Švedu Berzeliju mogoče, zakaj bi ravno to za naprej ne bilo morda mo-goče tudi kakemu českem učenjaku?

Očita se nam, da mi česke profesorske stolice želimo ustanoviti samo zato, da nanje spravimo nektare naših rojakov. Jaz sve-čano zavračam take namere! Bodite prever-jeni, gospoda moja, da bomo mi sami na to gledali, da se bodo sami pravi učenjaki vmestili; kajti če bi bili nemški profesorji bolji, onda bi česki učenci gotovo raji hodili poslušat nemško razlaganje, in tako tudi narobe, kakor se to že v resnici tudi na

imenujem, akoravno je le zadnji v našem volilnem okraju izvoljen za deželnega poslanca; ali naše ljudstvo zna dobro ceniti svoje zastopnike, kateri so bili izvoljeni, da zastopajo naše slovenske zadeve, ne pa, da bi Bog vé kam svoje oči obračali in volilce čisto v nemar puščali. Gospod Herman, ko je še sam v zboru za Slovence svoj glas povzdigoval, bil je že ljubljeneц našega ljudstva; spoštovali so ga in zavidali so Ptujčane, da so si že v prvo tako iskrenega zagovornika izvolili bili in tudi zdaj z velikim spoštovanjem, zraven pa tudi s ponosom gospod Hermana zastopnika naših zadev imenujejo. Slovenci smo po nesrečnem Šmerlingovem volilnem redu ob dokaj poslancev prišli, in moramo posebno zadnji deželni zbor obtoževati, kajti toliko napadov na tošo nam pred vsem sveto narodno gotovo še nikjer ni bilo, kakor v graški zbornici in le edina Herman in Razlag imela sta toliko ljubezni do slovenskega roda, da sta z možatimi besedami napade odbijala. Prašal me je te dni nek prebivalec gornje savinske doline, zakaj da tudi drugi niso svojih glasov zedinili z gg. Hermanom in Razlagom, ker so tudi pri svoji volitvi zagotavljali svoje volilce, da se na vso moč hočejo prizadevati Slovincem pravico pridobiti; posebno pa je drugi celjski poslanec v svojem volitvenem govoru rekel, da hoče vse ono, kar je njegov sokandidat v svojem govoru razlagal, tudi storiti in še temveč, ker je v savinski dolini rojen in dobro pozna zahteve Slovencev? Zakaj je nek on zoperval besedam našega visokocenjenega poslanca Razlaga, ker je vendar dobro vedel, da je bil od prostega slovenskega ljudstva izvoljen in da se le malo dobrega o njem kot narodnem zastopniku govori?

Težko mi je bilo odgovoriti, pa rekel sem mu vendar: Skusili ste zdaj, kaj da nam hočejo ti naši zastopniki dobrega storiti, kaj da oni o Slovincih mislijo, — v prihodnje se pa bolje poprimite svojih narodnih, v resnici slovenskih kandidatov, ki nimajo samo besed na jeziku, ampak ki so tudi zmožni, po vsi svoji moči naše zadeve zastopati. Pokažite, da na Štajerskem tudi Slovenci stanujejo, ki nočejo svoje narodnosti za vse izveličalno nemško kulturo prodati, in se izneveriti rodu in domovini, naj nam tudi naši nasprotniki očitajo kar hočejo.

Naglo me popraša, kdaj da bodo nove volitve, in ko mu rečem, da čez leto in dan,

politehniki godi. Tu vam je, gospoda moja, prava tekma (poskušanje, kdo bo drugega užugal). Jaz zares čislam avtonomijo; da bi se pa avtonomija vseučilišča upirati smela onemu velikemu načelu, na katerem stoji Avstrija, to moram odločno zanikati. Vseučilišče more samo svetovati; a kar mi delamo, s tem ne diramo nikakor v njegovo avtonomijo. Pa tudi to moram zanikati, kakor da bi bili mi toliko za drugimi izobraženimi narodi zaostali. Priča nam je cela naša velika preteklost, naša sedanjost. Tedaj pravim jaz kot zvesti sin svojega naroda to le: Kakor je naš narod živel in kakor še živi, tako bo tudi še na dalje živel med historičnimi in znanstveno — izobraženimi narodi, ne dopuščaje, da bi ga ogernili z mervtaško oedo nevednosti (Prav-o!). Mi smo tega kar terdno in živo preverjeni, narod naš ne bo zatert, mi čutimo svojo moč in hočemo živeti med drugimi narodi, in če ste prijatli luči in naroda našega, ne kratite nam naših pravic — mi ne želimo nikomur krivice — mi hočemo le svoje pravice imeti in uživati, in te dobiti nalaga nam dolžnost naša, dokler živimo in za kar smo tudi kri in življenje dati pripravljani (vroča pohvala v sredi in na desnici!).

rekel mi je, da se bodo Slovenci bolje držali svojih mož, ki nas ljubijo in se ne sramujejo, tudi v zbornici za toliko obrekovane Slovence svoj glas povzdigniti. Zadovoljen s priprostim možem trknem s kupico sè svojim pajdašem in izpraznila sva sladko kapljico na zdravje naših vrlih poslancev Hermana in Razlaga. Bog ju živi še dokaj let Slovincem v čast in slavo!

— **Od Savine.** (Pokorni strežaji; — Laški dekan in „Tagesp.“ Hvala za obrok. Tudi uradnikom bi bil dober!) Od 1. do 10. marca bila je Savina silno velika, in nekako srdita izlivala se v Savo. Morebiti ji mrzi, ker po njenem obrežu tvoje dopisatelje, dragi „Slovenec“! tako marljivo zasledujejo, kakor na Angleškem Fenierje. Marsikdo je bil po izbranih gospodih že izprašan, ali „Slovincu“ dopisuje, in ali ve, kdo mu kaj piše? Ti dopisatelji morajo biti kaj hudobni ljudje, in nevarni za deželo, morebiti so celo krivi sedanjega pomanjkanja denarjev? — Kaj neki v Celju tisti nemškutar zdaj poroče, ko se mora do konca šolskega leta po višem ukazu slovenski naučiti, on, ki je srenjske odbornike šuntal, naj si prizadevajo slovenščino iz celjske šole spraviti? Brž ko ne svoj žole v Savino pljuva! Tudi v Laškem trgu ima nekaj gospodov za slovenščino tako slab želodec, da jih koj težave obidejo, kadar od napredovanja Slovencev kaj slišijo! Pri najmanjši priložnosti napadajo Slovence, in če resničnega vzroka ne najdejo, jim je že ena beseda zadosti, da se reč na vse strani vije in vije, samo da se le škandal dela in ljubi mir kali. Ljubeznjiva „Tagespošta“ pa kaj rada pomaga, in žerjavico podpihuje, češ, da bi hud ogenj postal in Slovence popalil. Tako se je beseda: naprej priti, fortkommen, popačila v „fortgejagt werden“, in pristulilo se je še mnogo drugega, kar ni bilo res. Po neki naključbi videl sem pismo dekana Laškega zavolj srditega napada v „Tagespošti“ od 11. febr. N 34, v katerem je jasno dokazano, da preiskava od strani okrajnega predstojništva ni bila po redu, ker samo nemškutarskega očeta trije sinovi, katerih mati je prosta Slovenka iz bližnjih hribov in nekaj svojevoljno izvoljenih otrok, bilo je zavolj besed katehetovih izprašanih in prej ko je viša gosposka tisti protokol v roke dobila, pisalo se je v „Tagespošto“, da je le vroče prišlo v natis; a gosp. dekanovega odgovora vrednik ni hotel sprejeti, rekši, da je sestavek predolg in da ne dopusti, da bi dopisavce njegove kregali in grajali. Pa tudi drugi krajsi dopis g. dek. v N 39 je „Tagespošta“ tako skrčila in popačila, da izvirnemu ni nič podoben. Nadjamo se pa, da bo pravična preiskava v kratkem obrekovavcem šemo z obraza potegnila. Škoda, da visoko ministerstvo ni tudi uradnikom kakor učiteljem celskim obroka postavila, v katerem naj se čiste slovenščine naučé, kajti mnogo je taci uradnikov, ki druge slovenščine ne znajo, kakor po tistem znanem narečju: „Je kobilo pri cavnu pripintal!“

— **Iz Ljutomer.** (Kako je? Čitalnice je živo treba!) Da tudi iz primurskega Štajarskega kdaj kaj zveš in prineseš, dragi „Slovenec“, naj se jaz včasih oglašam. — V obče pri nas Slovenci še prav mirno spijo, kakor menda nikjer več tako. Naj pa to dokažem. — Poglavitni kraj primurskega slovenskega Štajerja je gotovo Ljutomer, in tukaj tedaj naj začnem. — S prva, ko so se Slovenci tako naglo zbujali, ko so se nam jele slavne čitalnice roditi, bilo je misliti, da bo Ljutomer vse važnije kraje na slov. Štajerskem prekosil in prvi za Mariborom in Celjem čitalnico rodil. Že 63. leta namreč jeseni se je praznovala na prostornem ljutomerskem griču v novozidani, „vili“ gospod župnika tako sijajna beseda, da je vsak Slovenec, ki jo je videl in čul, lahko rekel: „Tukaj nam je dobro biti, tukaj biva čisti slov. duh“! Imenitnih gostov od blizo in daleč se ni manjkalo; počastili so nas postavim: slavni naš

Herman, dr. Prelog, Majciger in več drugih. Iz okolice pa je tako rekoč pol prebivavcev se sešlo na gorici. Glej, naglo in lepo je iskrice zasvetila, ali hitreje še — žali Bog! — ugasnila. Pri omenjeni besedi smo že napivali bodoči ljutomerski čitalnici in ji „slava“ klicali; ali naš up je šel po vodi, — čitalnica ljutomerska je še zmirej bodoča! Pa bode mi kdo oporekel, da menda ni lahko mogoče v Ljutomeru kaj takega vtemeljiti? Bog moj, — ni mogoče?! Povem ti, ljubi „Slovenec“, še trideset oseb v cellem trgu ne našteješ, ki ne bi slovenski govorile! Odkrito tedaj povem, da v Ljutomeru drugega ne manjka, ko — prave in trdne volje in hajdi na delo! Saj nam res tudi veljavnih mož ne manjka, ki naj bi se tega dela poprijeli; naj ti spomnim le, dragi bravec, da tukaj bivata dr. Ploj, pravdsrednik in dr. Klemenčič, župnik, ki sta oba znana in slavna Slovence. Zraven teh naj še imenujem gospoda: Globočnika, ki je okrajni predstojnik in deželni poslanec in dr. Farkaša, da mnogo drugih uradnikov in meščanov, ki so tudi verli Slovenci, ne omenim. Tedaj dragi Ljutomeržani, poprimite se dela, ne ogibajte se truda, — vspeha in veselja — verjemite mi — bo dovolj! — Toliko za danes, skorej pa več!

V anek.

— **Št. Peter** na Pivki 8. marca. J. K. (V št. Petru naj bo okrajno glavarstvo!) Tudi jaz bil rad eno besedo spregovoril in nasvetoval, kje naj bo stolica ali sedež prihodnjega okrajnega glavarstva za Notranjsko. Ta reč se tudi meni zdi kaj važna in slabo za nas, ako bi se brez nas in pa v škodo večini okrajnih stonovnikov določila. Po mojih mislih bi bil št. Peter najbolje in najpripravnije središče za to okrajno, zlasti če bode spadala Planina pod Logatec, kakor se tudi spodobi. Kdor le količkaj pozna te kraje, mora mi mojo potrditi. Le-sem bi imeli Bistričani, Košanci itd. primerno enako daljo, kar bi pa nikakor ne bilo, če bi se središče na Razdrtem ali v Postojni naredilo. Št. Peter ima krog in krog dosti vasi; tu sem peljejo od vseh krajev cesarske ceste; tu je tudi železničina postaja in v kratkem se bode delala železnica od tod na Reko — z eno besedo, vse to nam kaj zelo priporoča št. Peter za sedež okrajnega glavarstva. Če bi se napravila volitev med 4 starimi okraji, stavim, da bi jih za št. Peter volilo $\frac{3}{4}$ prebivavcev, ktere to zadeva, za una dva kraja pa še ena četert ne! Res je sicer, da v št. Petru še ni za takošno gosposko pripravnih poslopij, ali kar se, se pa lahko kmalo zgodi, zlasti ker se nahaja tukaj več taci posestnikov, ki bi radi zidali, da bi se jim le stroški zidanja s 5 od 100 gld. povračali. — Toliko pa sem hotel spregovoriti, da ne bi se nam kdaj očitalo, da smo to priliko zaspali. Terkajmo torej in prosimo, da se nam po volji in v prid zgodi.

— **Iz Ljubljane.** „Novice“ pišejo: „Prečastiti gosp. Jožef Poklukar, korar in dosluženi profesor pastirstva, je po večletni bolezni 7. dne t. m. umrl; isti dan pa je prečastiti gosp. Jožef Poklukar, fajmošter v Šentvidu pri Zatičini, tudi tukaj umrl, kamor se je prišel zdraviti k ljubljensmu svojemu bratu korarju g. Jan. Poklukarju. Pogreb — ob enem — je bil slovesen s spremstvom visokočastitega stolnega prošta gosp. A. Kos-a; gospodje bogoslovci so trupla rajnih nesli na pokopališče, kjer so oba v eno jamo pokopali. Ljudstva iz mesta in kmetov je obilo šlo za pogrebom, tudi gospod deželni poglavar so ga spremili. Obá gospoda ostaneta v blagem spominu deželi! Če je rajni gosp. fajmošter zraven zvestega spolnovanja svojega višega poklica bil enak tihi vijolici na narodnem polji, podpira je slovstvo domače, je ranjki korar tudi mnogocenjen pisatelj bil; spisal je bogoslovcem „pastirstvo“ v slovenskem jeziku, o katerem je le želeti, da bi kadaj na svetlo prišlo v natisu; „Novicam“ je pisal

prva leta marsikaj, kar se je prav rado bralo; zložil je tudi, kakor je našim bralcem znano, „vesoljno evropsko abcedo“, s katero se je veliko let nevtrudljivo in z velikimi stroški ubijal, pa ne dosegel, česar je iskreno želel. Iz oporoke njegove naj povemo to, da iz majhnega premoženja, ki ga je zapustil, je — razun tega, kar je zlahti sporočil — odločil ubožnici 100 gld., varovalnici malih otrok 100 gld., kat. družbi rokodelskih pomočnikov 100 gld., osnovevalju družbe treznosti (ako se ustanovi) 100 gld., spisatelju najbolje slovenske knjige za izrejo otrok v darilo 200 gold., drugemu, ki za to spiše najboljšo, 100 gld. (rokopis ostane lastnina pisateljeva), za napravo gasilnice v Gorjah 100 gld. Zapustil je rokopis „o vesoljni evropski abcedi“; druga polovica te abcede, ki menda razodeva še le skrivnost vsega, je zapečaten; kdo jo kupiti želi, plača 3000 gold. Ta skupnina (?) se ima razdeliti po posebnem sporočilu.“

V Ljubljani 18. marca. J. Y. (Kaj je s kupčijsko zbornico? Zaupnica Dežmanu.) Sklenjeno je bilo v 22. seji našega deželnega zbora 29. januarja l. l., naj se pooblasti deželni odbor, da se porazume s kupčijsko in obrtniško zbornico zaradi ustanovitve odbora za izpeljavo železnice med Ljubljano in Beljakom. Do zdaj pa še ni nič čutiti, da bi se bilo v tej zadevi kaj zgodilo, kajti okoliščine so take, da je res težavno te stvari se poprijeti. Kupčijska in obrtniška zbornica je razpisala — kakor je že znano — za 8. februarja nove volitve, da bi bilo popolno število zborničnih svetovalcev. Volitne liste pa je odvzela še isti dan deželna sodnija in jih začela preiskavati, ker se je neki vtepla majhna nerednost pri enem volilnem listu. Pričakovali smo, da bo ta reč kmalo dognana in da bode kupčijski zbornici mogoče po dovršenih volitvah lotiti se svojih opravil. Za zdaj pa je to res težavno, ker jej skoraj polovica svetovalcev manjka. Oziraje se na te ovire njene delovanja moramo izreči željo, naj še zdaj skoraj ta stvar spravi v red, in da posebno sl. deželna sodnija pospeši svojo preiskavo z vso močjo. Šest tednov se že vleče ta stvar in nič še ni čutiti, da bi bila že kmalo dognana. Glede na omenjene okoliščine pa je gotovo želeli, da se dožene, kakor hitro je le mogoče, da ne bode zadržana delavnost zbornice morebiti še za cele mesece. — Slišalo se je že pred kakimi 14 dnevi, da nabira nek gospod, ki je tukaj dobro znan, podpise za zahvalnico ali zaupnico g. Dežmanu za njegovo vedenje v zadevah dr. Bleiweisovega predloga zaradi vpeljave slovenskega jezika v šolah. Pač radovedni smo bili, koliko da jih bode nabral, ali dozdaj nismo še imeli tega veselja, ker je menda zaradi pomanjkanja podpisov zaspala cela zahvalnica. Kar nič ni več slišati o njej! Radi bi pa tudi poznali iste možé, kateri bi izrekli zahvalo ali zaupanje za tako obnašanje, kakor je bilo Dežmanovo v istej seji. Kdor ima še kaj čuti za sveto pravico v sebi, in ktere ga ni strast popolnoma oslepila, ta ne more pritrditi nikakor besedam Dežmanovim, še manj pa izrekati še kako posebno hvalo za take besede. Kakor je videti, vendar ni se moglo spraviti skupaj dovolj podpisov za demonstracijo proti najsvetejši pravici slovenskega naroda, ktere ne more in ne sme nikdar pustiti, namreč proti popolnej ravnopravnosti v šolah. Dokler te ne dosežemo, je vse govorjenje o ravnopravnosti le mlatiti prazno slamo!

Ptuje dežele.

Debata o vojski med Prusko in Avstrijo zaradi polabskih vojvodin je še zmirej na dnevnem redu. Človek bi dandanašnji komaj verjel, da je res kaj tacega mogoče, ko nam je vendar tolikanj miru treba. Pričakujemo pa vendar še, da se bode končno

vse z lepo poravnalo, kajti prav lahko bi se vojska na več krajih podkurila, kar bi bilo strašno. Bismark kaj pa da še vedno nič jenjati noče. Morebiti ga pa to zdaj kaj gane, ker ste ga angleška in francoska vlada v posebnih pismih posvarile ter mu zaterdile, naj gleda dobro, kaj počenja, in da druga nesreča ne bo hujsa od prve. On se neki tudi zelo na italijansko vlado zanaša, pa tudi na Rusko, da bi v izhodu kaj na noge stopila. Prav lahko bi se vnela velika vojska! To bi bila tedaj žetev za tolikanj prelite kervi in toliko milijonov denarjev!

Angleški parlament se posvetuje zdaj o kaj važnem predlogu, kako času in potrebam primerno prenameniti volilni red. Ta razprava bode dolgo trajala in še ni upati, da bi se vsem po volji doveršila, ker se velikaši še preveč svojih predprav derže, ministerstvo pa tudi noče na vrat na nos naprej.

Na Romanskem je še vedno vse, kakor je bilo, razun da se je bati, da bi se kake homatije ne začele, ker so drugi drugih misli. Na Vlaškem bi še radi unijo pod kakim vnanjim knezom, Multanci pa bi raji sami svoji bili, kar bi tudi Turkom kaj zelo po volji bilo. Nekteri so tudi za to, da bi se popolnoma neodvisna država ustanovila, francoska, angleška in avstrijska pa delajo neki tako, da ostane Romanska pod turškim varstvom, kakor dozdej. Imenujejo pa zdaj nič manj ko sedem princev za kneški prestol, razun domačih boljarjev, ki jih tudi ni malo število! Diplomacija ima spet čez glavo opraviti. Ali ona navadno le kerpa!

Razne novice.

* „Ruski invalid“ piše, da so gališki Rusini pravi Rusi, kakor se tudi sami imenujejo. — Tega so se menda Nemci kaj zelo ustrašili, ker so Rusi zdaj že tako blizo, da, celo v Avstriji prebivajo. Strahota božja, kaj bo?

* Gimnazija v Ternavi na Ogorskem še ostane. Kardinal Scitovskij jej je daroval glavnico od 200.000 gld. s tem pogojem, da je učni jezik v njej vedno madjarski, samo da je prosto tudi druge deželne jezike kot zapovedane predmete učiti. — Če se pomisli, da je Ternava, rojstni kraj prevz. kardinala, čisto slovaško mesto, pa da glava cerkve naredi tako ustanovo, potem ne moremo družega kot s sklenjenima rokama klicati: Zalostna majka Slava!

* V šleski vasi, Ratibor imenovani, ukradla sta dva tatova nekemu kmetu kravo. Prignavši jo v temni noči zunaj vasi na polje ustavlja se jima krava, kar more in hoče po vsej sili nazaj v hlev. Kaj je bilo početi? Eden izmed teh zlodejev jo vbrise hitro k gospodarju nazaj, ga pokliče pri oknu ter prosi za dobro plačilo, naj mu gre pomagat kravo goniti. Kmet res koj vstane in nič hudega misleč gre nemudoma s tatoma na polje, kjer je drugi že komaj kravo držal. Meni in tebi nič jo prime zdaj kmet za vrv in gre pred njo, krava pa tudi rada gre, ker je dobro poznala svojega gospodarja. Tatova gresta pa zadej in se smejata gotovo dobro v pest. Zdaj pridejo morebiti kake dve uri deleč. Tu dasta kmetu plačilo in ker mislita, da bo krava zdaj že šla, rečeta mu, da naj gre le domu. On gre res. Domu pridši gre po svoji navadi najprej v hlev pogledat, ali je vse prav. Lahko si mislimo, kako da se je prestrašil, ko krave ni več našel in jo je celo sam tatovoma gnati pomagal. Gre pa spet klaverno spat, da bi se jutraj še bolj klaverno zbudil. Čez nekaj časa pa, ko nekaj zadremlje, zbudi ga ropot pred hlevom. Hitro plane po koncu in gre gledat, kaj da je. Neizrečeno pa se razveseli, ko zagleda ukradeno kravo, ki je pokrita s „pruštofom“ butala ob duri, da bi

se jej odperle. Kmet jej vesel sname to šemo z glave, jo dene v hlev in gre spet v hišo, kjer preiskuje najprej čudni „pruštof“ in najde v njem 20 tolarjev zašitih. Tako se je kmetu vse splačalo! Imel je kravo, plačilo za pomoč in še 20 tolarjev na verh!

* „Tagespost“ je pred nekaj časom naznanila pismo nekega G. St. iz Gleichenberga blizu Gradca, ki pravi, da (9. Febr.) češnjeva drevesa že cvetó, kar priča, da je res lepo spomladansko vreme. Naš prijatelj, ki ne biva deleč od Gl. in se mu je to vendar predebela laž zdelo, piše, da je bil ravno zavolj tega na sv. Matija dan v Gl. šel in popraševal, kako in kaj da je? Povedalo se mu je hitro to, da je nek vertnar češnjeve vejice v sobo vzel in jih po kemijsko k cvetju prisilil, — nek pisun pa je to reč v „Tagesp.“ tako zasukal, da so že vsa drevesa v cvetju! To je bil dogodek. — Našemu prijatelju pa se ta zadeva zavolj tega važna zdi, ker nam zopet kaže, kakšni da so „Tagesp.“ dopisi, in da če se jej poprava tudi naznani, kakor se je tudi tu zgodilo, ne sprejme je ona nikdar, ker se menda za čast svojih resničnih (?) pisunov boji. To nas spet spominja, da naj bi se Slovenci take baže časnikov, ki jim ni za resnico dosti mar, ogibali in si rajši slovenske naročevali.

* G. Grbečeve „Lire Sionske“ je že prišel 3 list na svitlo, 1. pa pride še le čez nekaj časa.

* Blejske toplice, ki so neki posestnika 40.000 gld. stale, bile so one dni za 3300 gld. prodane! Kupec g. Lukman jih je kupil.

DUNAJSKA BORSA 17. marca.

Deržavni papir.	Denar.	Blago
5 % obligacija po 100 gld.	56.25	56.35
5 % nar. posojilo od l. 1854	62.80	62.90
5 % metalike	60.10	61.20
4 1/2 % „	53	53.50
4 % „	47.50	48.—
3 % „	35.25	35.75
2 1/2 % „	29.50	31.50
Srečke l. 1839	140.50	141.—
„ „ 1854	74.—	75.50
„ „ 1860 po 500	78.30	78.40
„ „ 1860 „ 100	87.40	87.60

Srečke.	Denar.	Blago.
Kreditne „ po 100 gld.	112.50	113.—
Donavsko-parobrodsk. „	78.50	79.50
Terzaške „	108.50	109.50
Budimsk. „ po 40 gld.	23.—	23.50
Kneza Esterhazy-a „ 40 „	75.—	78.—
„ Salma „ 40 „	26.50	27.—
„ Palfy-a „ 40 „	22.50	23.—
„ Clary-a „ 40 „	23.50	24.—
Grofa Genois-a „ 40 „	21.—	21.50
Kneza Windischgrätz-a po 20 gld.	15.50	16.—
Grofa Waldstein-a „ 20 „	18.75	19.25
„ Keglevič-a „ 10 „	13.25	13.75

Denarji.	Denar.	Blago.
Cesarski cekini	4.89	4.90
Krone	—	—
Napoleonorji (20 frankov)	8.24	8.26
Suvrendorji	—	—
Ruski imperijali	8.40	8.42
Pruski Fridrikdorji	—	—
Srebro (ažijo)	101.90	102.—

Dolžna pisma za odvezo zemljišč.	Denar.	Blago.
(po 100 gld.)		
5 % dolžno-avstrij.	80.—	80.50
5 % češka	83.—	84.—
5 % moravska	79.50	80.50
5 % štajerska	84.—	86.—
5 % kranjska	84.—	88.—
5 % koroška	84.—	88.—
5 % primorska	84.—	88.—
5 % hervaska in slavonska	65.75	66.50
5 % ogerska	65.75	66.25

Dunajska borsa 20. marca 1866.

5 % metalike	59.65
5 % nacional	62.30
1860 derž. posoj.	77.90
Bankine akcije	713 —
Kreditne „	139.50
London	104.—
Novi zlati	4.95
Srebro	102.50